

การสร้างสรรคหนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช

The Creation of an Artistic Documentary Picture Book to Communicate the Lifestyle and Cultural Identity of the Thai–Chinese Community in Yaowarat

दनัยฤทธิ์ สายकरण¹, ธราธร อักษรณรงค์², จิรวินญ์ ดีเจริญชิตพงศ์³

¹คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัล, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, danairit.saik@northbkk.ac.th

²คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัล, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, tarathon.aks@northbkk.ac.th

³คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัล, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, jirawin.de@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง "การสร้างสรรคหนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช" มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตชุมชนเยาวราช 2) สร้างสรรคหนังสือภาพ "แสงทองแห่งเยาวราช" และ 3) นำเสนออัตลักษณ์เยาวราชในมุมมองใหม่ ท่ามกลางพลวัตของเมืองที่ทำให้มรดกทางวัฒนธรรมเลือนหาย งานวิจัยนี้ได้บูรณาการข้อมูลเชิงประจักษ์เข้ากับการตีความทางสุนทรียภาพ ผ่านการออกแบบลำดับภาพ ควบคุมโทนภาพ และใช้วิจนภาษาประกอบ ผลสัมฤทธิ์ที่ได้จึงเป็นทั้งสื่อบันทึกประวัติศาสตร์สังคมและงานศิลปะที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างมีเอกภาพ ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาหามีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.76) ซึ่งแปลผลได้ว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับมาก
2. ผลการประเมินคุณภาพด้านสื่อ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อหามีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.01) ซึ่งแปลผลได้ว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับมาก
3. ผลการประเมินความพึงพอใจของบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจเกี่ยวกับหนังสือภาพเยาวราชที่ได้รับชมสื่อหามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.59) ซึ่งแปลผลได้ว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด

คำหลัก: เยาวราช, หนังสือภาพ, วิถีชีวิต

Abstract

This research, titled “The Creation of an Artistic Documentary Photobook to Communicate the Lifestyle and Cultural Identity of the Thai-Chinese Community in Yaowarat,” aims to (1) study the history and way of life of the Yaowarat community, (2) create an artistic documentary photobook entitled “The Golden Light of Yaowarat,” and (3) present the identity of Yaowarat from a new perspective. Amid urban dynamics that have led to the gradual decline of cultural heritage, this study integrates empirical data with aesthetic interpretation through photographic sequencing, tonal control, and the use of accompanying text. The resulting work functions both as a medium for documenting social history and as an artistic expression that reflects cultural transformation with coherence.

The findings reveal that

1. The content quality evaluation by subject-matter experts yielded an overall mean score of 3.80 with a standard deviation (S.D.) of 0.76, indicating a high level of quality;
2. The media quality evaluation by media experts showed an overall mean score of 4.00 with a standard deviation (S.D.) of 1.01, also indicating a high level of quality; and
3. The satisfaction assessment among general audiences interested in the Yaowarat photobook resulted in a mean score of 4.74 with a standard deviation (S.D.) of 0.59, reflecting the highest level of satisfaction.

Keywords: Yaowarat, Photobook, Way of life

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เยาวราช หรือที่รู้จักกันในชื่อ “ไชน่าทาวน์แห่งกรุงเทพฯ” เป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวและศูนย์กลางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งสะท้อนถึงความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมจีนที่ยังรากลึกในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน เป็นจุดที่วัฒนธรรมจีนผสมผสานเข้ากับวิถีชีวิตไทยได้อย่างกลมกลืน โดยเฉพาะในแง่ของการค้า การลงทุน และอาหารการกินที่ขึ้นชื่อระดับโลก เยาวราชโดดเด่นในฐานะแหล่งรวมร้านอาหารจีนรสเลิศ ตลาดสดที่เต็มไปด้วยสินค้าหายากจากจีน ร้านขายของที่ระลึกที่มีเสน่ห์เฉพาะตัว และยังเป็นศูนย์รวมของร้านทองที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย แต่ท่ามกลางเสน่ห์อันน่าดึงดูดนี้

มรดกวัฒนธรรมบางอย่างของเขาวราชกำลังค่อย ๆ เลือนหายไป ตลาดเก่าแก่ที่เคยคึกคักกลายเป็นความทรงจำ ผู้คนดั้งเดิมย้ายออก อาชีพดั้งเดิมที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นเริ่มขาดการสานต่อ ขณะที่ธุรกิจใหม่เข้ามาแทนที่ ความสัมพันธ์แบบเครือญาติและมิตรภาพที่เคยแน่นแฟ้นในชุมชนกลับค่อย ๆ จางลง เขาวราชเคยเต็มไปด้วยชีวิตชีวา อาจกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่ยากจะย้อนคืน (DDproperty, 2562)

หนังสือภาพคือสื่อสิ่งพิมพ์ที่รวบรวมภาพถ่ายและข้อความประกอบ เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการคัดเลือกและจัดลำดับภาพตามโครงเรื่องอย่างมีจุดมุ่งหมาย (DDproperty, 2562) โดยมีหลากหลายประเภทตามวัตถุประสงค์ เช่น หนังสือภาพเชิงศิลปะ เพื่อการศึกษา หรือบันทึกการเดินทาง (MIBLART, 2024) ในบริบทของการสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชนเขาวราช ภาพแต่ละภาพจะทำหน้าที่เสมือนส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ (Event) ที่เมื่อนำมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน จะก่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Cohn, 2019) ที่อธิบายว่าการทำความเข้าใจการเล่าเรื่องด้วยภาพ (Visual Narrative) ต้องอาศัยการสร้าง ความหมายผ่านความสัมพันธ์ระหว่างภาพ

ในมิติของการสร้างสรรค์ การเล่าเรื่องผ่านภาพถ่ายนับเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่ต้องอาศัยทั้งทักษะเชิงเทคนิคและความเข้าใจเชิงลึกต่อเนื้อหาที่ต้องการถ่ายทอด แก่นสำคัญอยู่ที่การคัดเลือกและบันทึกช่วงเวลา ซึ่งเมื่อนำมาจัดเรียงอย่างมีโครงสร้างแล้วสามารถเผยให้เห็นความหมายที่กว้างกว่าภาพเดี่ยว ไม่ว่าจะเป็นการสะท้อนวิถีชีวิต การตั้งคำถามต่อประเด็นทางสังคม หรือการบันทึกประสบการณ์ของผู้คนในบริบทหนึ่ง ๆ (Lewis, M. 2023) แนวคิดของ (Barthes, R. 1981) อธิบายว่าภาพถ่ายมีลักษณะเฉพาะในการยืนยันการมีอยู่ของสิ่งที่เคยเกิดขึ้นจริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาพถ่ายไม่ได้เป็นเพียงการบันทึกเหตุการณ์ แต่ยังเป็นหลักฐานของช่วงเวลาที่ไม่อาจเกิดซ้ำได้อีก ดังนั้น ภาพถ่ายในงานวิจัยนี้จึงทำหน้าที่เป็นสื่อบันทึกวิถีชีวิตของชุมชนเขาวราชภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

จากที่กล่าวมาข้างต้น งานวิจัยเรื่อง "การสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเขาวราช" มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอประเด็นทางสังคมผ่านศาสตร์การเล่าเรื่องด้วยภาพ สิ่งที่ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้แตกต่างจากโครงการศิลปะทั่วไป คือการมุ่งยกระดับผลงานสู่การเป็น "นวัตกรรมการสื่อสาร" ที่ไม่จำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดสุนทรียภาพหรือรวบรวมภาพถ่ายเชิงประจักษ์ กระบวนการวิจัยได้บูรณาการการวิเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และสังคมอย่างเป็นระบบเข้ากับการตีความเชิงศิลปะ โครงสร้างของหนังสือได้รับการออกแบบอย่างรัดกุม ทั้งการจัดลำดับภาพ การควบคุมจังหวะ แสง สี และโทนภาพอย่างมีเอกภาพ ผสานกับการใช้ข้อความประกอบที่ทำหน้าที่สนับสนุนความหมายมากกว่าการอธิบายโดยตรง เพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้อ่านเกิดกระบวนการตีความด้วยตนเอง หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเล่มนี้จึงมิได้ทำหน้าที่เพียงบันทึกภาพเหตุการณ์ แต่มุ่งหวังให้เป็นนวัตกรรมสื่อที่ทรงพลังในการประกอบสร้างความหมาย สื่อสารอัตลักษณ์ และสะท้อนพลวัตของชุมชนเขาวราชได้อย่างลึกซึ้งและมีเอกภาพ

วัตถุประสงค์

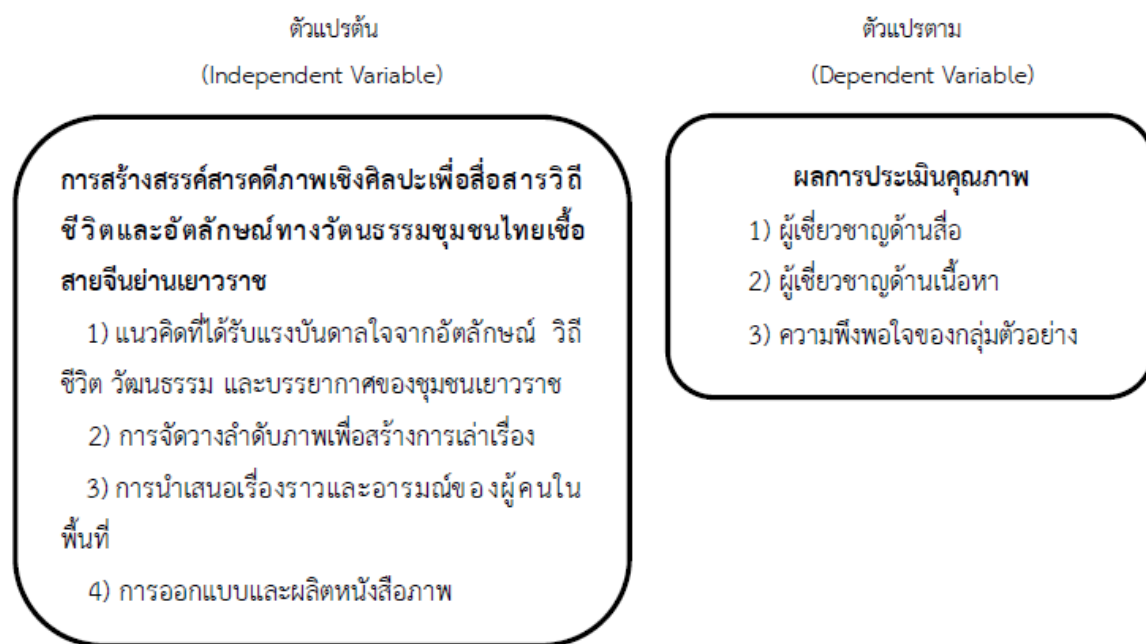
1. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราชในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเมือง
2. เพื่อออกแบบและสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะ โดยบูรณาการข้อเท็จจริงเข้ากับการตีความทางศิลปะผ่านกระบวนการเล่าเรื่องด้วยภาพถ่าย การจัดองค์ประกอบ ลำดับภาพ และข้อความประกอบ เพื่อสื่อสารประเด็นทางสังคมและอัตลักษณ์ชุมชนได้อย่างมีเอกภาพ
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของ หนังสือภาพในฐานะนวัตกรรมการเรียนรู้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ผลงานหนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะที่เป็นสื่อบันทึกและถ่ายทอดวิถีชีวิต รวมถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยเชื้อสายจีนเยาวราชอย่างเป็นรูปธรรม
2. ได้แนวทางเชิงกระบวนการในการสร้างสรรค์หนังสือภาพเพื่อสื่อสารประเด็นทางสังคม ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในงานออกแบบสื่อสร้างสรรค์หรือการเรียนการสอนได้
3. ส่งเสริมการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น อันนำไปสู่การอนุรักษ์และสืบสานอัตลักษณ์ชุมชนในบริบทสังคมร่วมสมัย

กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variable) คือ การสร้างหนังสือภาพสารคดีเรื่อง “เยาวราช” ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดในการถ่ายภาพเชิงสารคดี การเล่าเรื่องผ่าน การจัดลำดับภาพ การใช้โทนสีและอารมณ์ภาพที่สะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่ รวมถึงการออกแบบรูปเล่มที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนในเยาวราช และตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ผลการประเมินคุณภาพของหนังสือภาพในด้านเนื้อหา ด้านการสื่อสารด้วยภาพ ด้านองค์ประกอบศิลป์ และด้านการออกแบบรูปเล่ม จากผู้เชี่ยวชาญด้านการถ่ายภาพและการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ รวมถึงระดับความพึงพอใจและการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหนังสือภาพเรื่อง “เยาวราช”

ภาพ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการทำวิจัย เรื่อง แสงทองแห่งเยาวราช ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการดำเนินงานและมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. การสร้างผลงาน เรื่อง แสงทองแห่งเยาวราช

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวในเยาวราช

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวในเยาวราชที่ได้รับชมสื่อหนังสือภาพเรื่อง แสงทองแห่งเยาวราช จำนวน 30 คน ที่ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

การทำวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช เรื่อง “แสงทองแห่งเยาวราช” ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ศึกษา และรวบรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตและบริบททางสังคมของพื้นที่ รวมถึงการสำรวจภาคสนาม เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการกำหนดแนวคิดการเล่าเรื่อง

2. นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ มาอ้างอิงและดำเนินการออกแบบหนังสือภาพก่อนดำเนินการผลิตหนังสือภาพ

3. นำสื่อหนังสือภาพ ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพทั้งด้านเนื้อหาและด้านสื่อ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขชิ้นงาน เพื่ออ้างอิงการทำแบบสอบถามความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการออกแบบรูปแบบ และจัดทำออกมาในรูปแบบหนังสือภาพ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) โดยใช้ Google Form โดยแบบสอบถามประกอบไปด้วย 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อเนื้อหา การเล่าเรื่องด้วยภาพ และการออกแบบหนังสือภาพเชิงสารคดี

โดยการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อเนื้อหา การเล่าเรื่องด้วยภาพ การสื่อสารทางอารมณ์ของภาพ การจัดลำดับภาพ และการออกแบบรูปแบบของหนังสือภาพเชิงสารคดี แบบสอบถามเป็นไปตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามมาตรวัดของ ลิเคิร์ท (McLeod, S. 2025)

การสร้างแบบสอบถามมีขั้นตอนในการออกแบบสอบถามดังนี้

1. ผู้วิจัยทำศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ทั้งจากวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. นำผลจากการศึกษาข้อมูลมาพัฒนาแบบสอบถามเพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัย

3. พิจารณาตามความถูกต้อง ของความเหมาะสมของแบบสอบถามโดยอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

5. นำแบบสอบถามความพึงพอใจไปใช้กับตัวอย่างจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมหนังสือภาพเชิงสารคดี โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพเชิงสารคดี การเล่าเรื่องด้วยภาพ และการออกแบบหนังสือภาพ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดแนวคิด เนื้อหา และรูปแบบการนำเสนอของหนังสือภาพ

2. ดำเนินการนำหนังสือภาพที่ออกแบบแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการถ่ายภาพและด้านการออกแบบสื่อ ทั้งด้านเนื้อหา การสื่อสารด้วยภาพ และการออกแบบรูปแบบ พร้อมนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขชิ้นงาน

3. เสนอหนังสือภาพเชิงสารคดี ให้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อประเมินระดับความพึงพอใจ โดยผู้จัดทำจะใช้การกดเข้าถึงลิงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่าง นำมาผลของการประเมินไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไปและจัดทำออกมาในรูปแบบหนังสือภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประเมินคุณภาพของหนังสือภาพเชิงสารคดี โดยประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 3 ท่าน

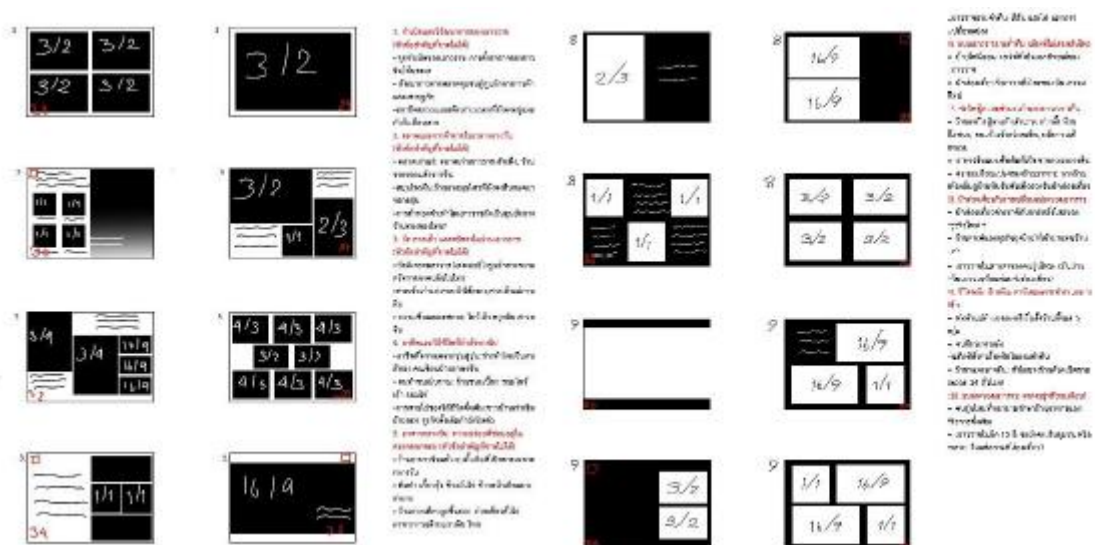
2. ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือภาพเชิงสารคดี จากกลุ่มตัวอย่าง 30 คน โดยผู้จัดทำได้ใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) McLeod, S. (2025) 5 ระดับ ได้แก่ มากสุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

5. การออกแบบโครงสร้างเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอหนังสือภาพเชิงสารคดี

1. การออกแบบหนังสือภาพเชิงสารคดี

แนวคิด (Concept) กำหนดจังหวะการเปิด-ปิดหน้า ให้มีความสลับระหว่างภาพเต็ม กับ หน้าที่มีพื้นที่ว่าง เพื่อสร้างอารมณ์ทั้งความหนาแน่นแบบยานการคว่ำ และความนิ่งสงบในบางช่วงเวลา ใช้แนวคิดให้ภาพถ่ายเป็นองค์ประกอบหลักของหน้า ข้อความทำหน้าที่เสริมความเข้าใจ ไม่แย่งความสนใจจากภาพ เพื่อรักษาพลังของการเล่าเรื่องเชิงภาพ พื้นที่ว่างถูกออกแบบให้เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบ ไม่ใช่พื้นที่ที่เหลือจากการจัดวาง แต่เป็นเครื่องมือในการสร้างจังหวะ หยุดสายตา และเน้นความสำคัญของภาพ กำหนด Topic ในแต่ละบทตามบริบทของพื้นที่ช่วงเวลากลางวันและกลางคืน และประเภทของกิจกรรมในย่าน เพื่อให้ผู้อ่านรับรู้การเปลี่ยนผ่านของเขาวราช อย่างเป็นลำดับ

2. การออกแบบการจัดวางองค์ประกอบ

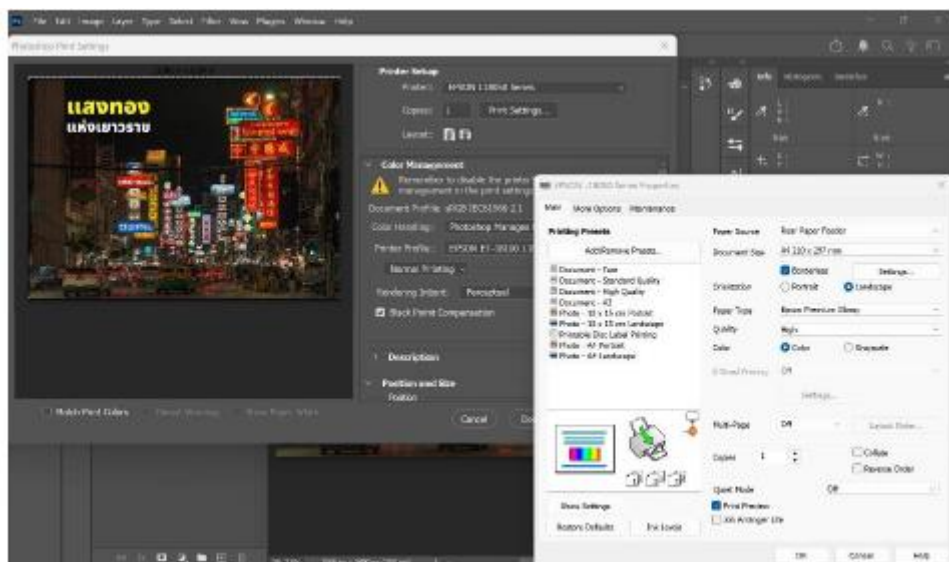
ภาพ 2 การออกแบบโครงสร้างการจัดวางภาพและข้อความ

ภาพ 3 กระบวนการสำรวจพื้นที่และบันทึกภาพ

ภาพ 4 กระบวนการปรับแต่งภาพถ่ายด้วยโปรแกรม Adobe Lightroom Classic

ภาพ 5 ขั้นตอนการเตรียมไฟล์เพื่อการพิมพ์ Adobe Photoshop

ภาพ 6 กระบวนการผลิตและพิมพ์หนังสือภาพ

ผลการดำเนินงาน

การทำวิจัย เรื่องการสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช ได้ดำเนินการเสร็จสมบูรณ์เป็นที่เรียบร้อย ผลสัมฤทธิ์ของการวิจัยครั้งนี้ได้จำกัดอยู่เพียงการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ภาพถ่ายสารคดีทั่วไป ทว่าได้ยกระดับผลงานสู่การเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนนวัตกรรมดังกล่าวคือกระบวนการการจัดลำดับภาพที่ได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยหลักการของไวยากรณ์ทางภาพ ในการชี้้นำการรับรู้ของผู้รับสาร ผลลัพธ์ที่ได้จึงส่งผลให้ผู้รับสารสามารถทำความเข้าใจพลวัตวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราชได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการสื่อสารด้วยภาพที่เหนือกว่าการรับชมภาพถ่ายแบบเอกเทศอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้วิจัยได้ผลิตสื่อหนังสือภาพ อย่างครบถ้วนโดยสามารถสรุปผลงานได้ดังนี้

1. การประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ
2. การประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
3. การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อเรื่องหนังสือภาพเยาวราช

1. การประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

สรุปการประเมินผลงานโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาของสื่อ การสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช

ตาราง 1 แสดงผลการประเมินงาน โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาของสื่อ การสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	\bar{X}	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. ความน่าสนใจและการดึงดูด	3.67	0.58	มาก
2. ศักยภาพในการนำไปเผยแพร่หรือใช้งานจริง	3.67	0.58	มาก
3. ความสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย	3.67	0.58	มาก
4. การเลือกใช้เทคนิคถ่ายและองค์ประกอบภาพ	4.00	1.00	มาก
5. องค์ประกอบศิลป์และการจัดวาง	4.00	1.00	มาก
6. ความสวยงามและสุนทรียภาพ	4.67	1.15	มากที่สุด
7. จังหวะในการเปิดหน้ากระดาษ	3.67	0.58	มาก
8. การเลือกวัสดุและการเข้าเล่ม	4.00	1.00	มาก
9. เนื้อหาที่น่าสนใจและมีประโยชน์ต่อผู้ชม	4.67	1.15	มากที่สุด
10. เนื้อหาที่น่าสนใจ	4.00	1.00	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	3.80	0.76	มาก

จากตาราง 1 แสดงผลการประเมินผลงาน ของผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาที่มีต่อการสร้างสื่อ การสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช จำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.80 (S.D.=0.76) ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมาก

ผลการประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาของสื่อ การสร้างสื่อการสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช รายการประเมินที่มีค่ามากที่สุด คือ ความสวยงามและสุนทรียภาพ เนื้อหาที่น่าสนใจและมีประโยชน์ต่อผู้ชมมีค่า $\bar{X} = 4.67$ (S.D. = 1.15) อยู่ในระดับดี รองลงมาคือ การเลือกใช้เทคนิคถ่ายและองค์ประกอบภาพ องค์ประกอบศิลป์และการจัดวาง การเลือกวัสดุและการเข้าเล่ม เนื้อหาที่น่าสนใจมีค่า $\bar{X} = 3.67$ (S.D. = 1.25) อยู่ในระดับมาก และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความน่าสนใจและการดึงดูด ศักยภาพในการนำไปเผยแพร่หรือใช้งานจริง ความสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย จังหวะในการเปิดหน้ากระดาษ มีค่า $\bar{X} = 3.67$ (S.D. = 0.58) มีค่าระดับมาก

ตาราง 2 แสดงผลการประเมินงานโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อของสื่อ การสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	\bar{X}	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. เนื้อหาที่น่าสนใจมีความเหมาะสม	3.67	0.58	มาก
2. เนื้อหาที่น่าสนใจมีความน่าสนใจ	4.33	1.15	มาก
3. การสร้างอารมณ์ร่วมและความประทับใจ	4.67	0.58	มากที่สุด
4. การถ่ายทอดเนื้อหาผ่านภาพและข้อความ	4.33	0.58	มาก
5. การสะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรม	3.67	0.00	มาก
6. ความครบถ้วนของสาระสำคัญ	4.00	0.58	มาก
7. ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	3.33	0.58	ปานกลาง
8. มุมมองและการตีความเนื้อหา	3.00	1.00	ปานกลาง
9. ความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์	4.67	0.58	มากที่สุด
10. ความคิดสร้างสรรค์และมุมมอง	4.33	1.00	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	4.00	0.68	มาก

จากตาราง 2 แสดงผลการประเมินผลงาน ของผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อที่มีต่อการสร้างสื่อ การสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช จำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.00 (S.D. = 0.68) ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมาก

ผลการประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อของสื่อ การสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช รายการประเมินที่มีค่ามากที่สุด คือ ความครบถ้วนของสาระสำคัญ ความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ของปริญญาพันธ์ มีค่า $\bar{X} = 4.67$ (S.D. = 1.15) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การถ่ายทอดเนื้อหาผ่านภาพและข้อความ การสะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรม มุมมองและการตีความเนื้อหา มุมมองและการตีความเนื้อหา ความคิดสร้างสรรค์และมุมมอง มีค่า $\bar{X} = 4.67$ (S.D. = 1.15) อยู่ในระดับมากที่สุดและรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เนื้อหาที่น่าสนใจมีความเหมาะสม เนื้อหาที่น่าสนใจมีความน่าสนใจ การสร้างอารมณ์ร่วมและความประทับใจ ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย มีค่า $\bar{X} = 4.00$ (S.D. = 0.68)

ตาราง 3 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่รับชมสื่อ การสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	\bar{X}	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. เนื้อหาที่น่าสนใจมีความเหมาะสม	4.77	0.56	มากที่สุด
2. เนื้อหาที่น่าสนใจมีความน่าสนใจ และเข้าถึงง่าย	4.70	0.60	มากที่สุด
3. เนื้อหาที่น่าสนใจมีประโยชน์ต่อผู้ชม	4.67	0.61	มากที่สุด
4. ภาษาที่ใช้ที่น่าสนใจมีความเหมาะสม	4.70	0.60	มากที่สุด
5. การจัดวางตัวหนังสือและรูปภาพมีความเหมาะสม	4.73	0.57	มากที่สุด
6. โทนสีของภาพมีความเหมาะสม	4.73	0.57	มากที่สุด
7. การนำเสนอช่วงเวลากลางวันและกลางคืนภายในเล่มมีความเหมาะสม	4.70	0.60	มากที่สุด
8. ความสนใจต่อรูปภาพ	4.80	0.55	มากที่สุด
9. ชื่นงานมีความคิดสร้างสรรค์และมุมมองที่แตกต่าง	4.70	0.60	มากที่สุด
10. ความพึงพอใจโดยรวมต่อชิ้นงาน	4.60	0.67	มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ย	4.74	0.59	มากที่สุด

จากตาราง 3 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อ การสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช จำนวน 30 ท่าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.90 (S.D. = 0.91) ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อระดับ มาก

ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อ การสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช รายการประเมินที่มีค่ามากที่สุด คือ เนื้อหาที่น่าสนใจมีความเหมาะสม เนื้อหาที่น่าสนใจมีความน่าสนใจและเข้าถึงง่าย เนื้อหาที่น่าสนใจมีประโยชน์ต่อผู้ชม ภาษาที่ใช้ที่น่าสนใจมีความเหมาะสม การจัดวางตัวหนังสือและรูปภาพมีความเหมาะสม โทนสีของภาพมีความเหมาะสม การนำเสนอช่วงเวลากลางวันและกลางคืนภายในเล่มมีความเหมาะสมความสนใจต่อรูปภาพ ชิ้นงานมีความคิดสร้างสรรค์และมุมมองที่แตกต่าง ความพึงพอใจโดยรวมต่อชิ้นงาน มีค่า $\bar{X} = 4.74$ (S.D. = 0.59) อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า เยาวราชเป็นศูนย์กลางชุมชนไทยเชื้อสายจีนที่มีพลวัตสูงและมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจ แม้จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงจากกระแสความเป็นเมือง แต่ยังคงสามารถรักษาอัตลักษณ์

และวิถีชีวิตที่ผสมผสานวัฒนธรรมไทย-จีน ทั้งด้านสถาปัตยกรรม อาหาร และคติความเชื่อไว้ได้อย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้ องค์ความรู้ใหม่ ที่สร้างความแตกต่างจากหนังสือท่องเที่ยวทั่วไปอย่างเด่นชัด คือ กระบวนการสร้างสรรค์ "จดหมายเหตุร่วมสมัยทางสายตา" ผ่านภาพถ่ายสารคดีเชิงศิลปะ ผลงานนี้มีได้มุ่งผลิตซ้ำภาพลักษณะความงามฉาบฉวยเพื่อการท่องเที่ยว แต่เป็นการใช้นวัตกรรมสื่อเพื่อถอดรหัส ตีความพลวัตทางวัฒนธรรม และทำหน้าที่บันทึกประวัติศาสตร์สังคมของเยาวราชในมิติที่ลึกซึ้งและมีคุณค่าเชิงวิชาการอย่างป็นรูปธรรม

1. ผลการประเมินผลงาน ของผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาที่มีต่อสื่อ การสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช จำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.80 (S.D. = 0.76) ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมาก

2. ผลการประเมินผลงาน ของผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อที่มีต่อสื่อ การสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช จำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.00 (S.D. = 0.68) ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่ออยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อ การสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช จำนวน 30 ท่าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.74 (S.D. = 0.59) ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อระดับ มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช เรื่อง “แสงทองแห่งเยาวราช” พบว่าสื่อหนังสือภาพที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ และกลุ่มตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นว่างานสร้างสรรค์ดังกล่าวสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ประการแรก การบูรณาการหลักการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ร่วมกับแนวคิดการสื่อสารด้วยภาพ ได้แก่ การเล่าเรื่องผ่านภาพถ่าย การกำหนดโทนสี การจัดองค์ประกอบภาพ และการลำดับภาพอย่างเป็นระบบ มีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพของสื่อ ทำให้หนังสือภาพสามารถถ่ายทอดทั้งเนื้อหา อารมณ์ และเอกลักษณ์ของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน ผลการประเมินในระดับพึงพอใจมากจากผู้เชี่ยวชาญจึงสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของสื่อภาพถ่ายในฐานะเครื่องมือสื่อสารอัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่สอง ผลการประเมินด้านสุนทรียภาพที่ได้รับคะแนนสูงสุด สามารถอภิปรายภายใต้ทฤษฎีการเผยแพร่สื่อ ได้ว่า ความสวยงามทำหน้าที่เป็นกลไกดึงดูดผู้รับสารและส่งผลโดยตรงต่อ "แรงจูงใจ

ในการเรียนรู้วัฒนธรรม” ซึ่งเมื่อเชื่อมโยงกับแนวคิด “อัตลักษณ์เชิงซ้อน” ของยานยาวราช นรุตม์ คุปต์ ธนโรจน์ (2558) หนังสือภาพเล่มนี้จึงใช้สุนทรียภาพเป็นสะพานเชื่อมให้ผู้ชมเปิดรับและทำความเข้าใจอัตลักษณ์ดังกล่าว ภาพถ่ายในงานวิจัยนี้จึงก้าวข้ามการเป็นเพียงบันทึกข้อเท็จจริง สู่การเป็นสื่อสัญลักษณ์ที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้บริบทสังคมของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่สาม แนวคิดการเล่าเรื่องผ่านภาพถ่ายที่ชี้ให้เห็นว่าภาพถ่ายสามารถถ่ายทอดอารมณ์ ประสบการณ์ และบริบททางสังคมได้อย่างลุ่มลึก Lewis, M. (2023) สอดคล้องกับกระบวนการสร้างสรรค์ในงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทางศิลปะ ได้แก่ แสง มุมมอง จังหวะภาพ และการเรียงลำดับภาพ เพื่อสร้างความต่อเนื่องของการรับรู้และเสริมพลังในการสื่อสารอัตลักษณ์ของยาวราช อย่างมีมิติ

โดยสรุป หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะ “แสงทองแห่งยาวราช” สามารถถ่ายทอดวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยเชื้อสายจีนได้อย่างเหมาะสมและชัดเจน ผ่านกระบวนการออกแบบและการเล่าเรื่องด้วยภาพอย่างเป็นระบบ ผลการประเมินในระดับมากที่สุดสะท้อนถึงประสิทธิภาพของหนังสือภาพในฐานะสื่อกลางที่ช่วยสร้างความเข้าใจ ตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของยาวราชได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อจำกัด

ในการดำเนินการวิจัยการสร้างสรรค์หนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะเพื่อสื่อสารวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนไทยเชื้อสายจีนย่านยาวราช ผู้จัดทำได้ดำเนินการตั้งแต่การลงพื้นที่สำรวจ การกำหนดแนวคิดการเล่าเรื่อง การถ่ายภาพ การคัดเลือกและจัดลำดับภาพ ตลอดจนการออกแบบรูปเล่ม และการผลิตชิ้นงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการปฏิบัติงานได้พบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ได้แก่

1. ในขั้นตอนการลงพื้นที่สำรวจ พบว่าบางสถานที่ที่เคยมีอัตลักษณ์ดั้งเดิมได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือรื้อถอนตามการพัฒนาเชิงพาณิชย์ ส่งผลให้ภาพจำเกี่ยวกับ “ยาวราชในอดีต” ไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่จริงในปัจจุบัน ทำให้ต้องปรับแนวคิดการเล่าเรื่องจากการเน้นความดั้งเดิม ไปสู่การสะท้อน “ความเปลี่ยนแปลง” และความร่วมสมัยของพื้นที่แทน

2. ในขั้นตอนการถ่ายภาพ พบว่าสภาพอากาศในบางวันไม่เอื้ออำนวย เช่น แสงแดดจัดเกินไป ท้องฟ้าปิด หรือฝนตก ทำให้แผนการถ่ายภาพที่วางไว้คลาดเคลื่อน ทั้งในด้านคุณภาพของแสงและบรรยากาศของพื้นที่ ส่งผลให้ต้องเลื่อนกำหนดการ หรือปรับวิธีการถ่ายภาพให้สอดคล้องกับสถานการณ์เฉพาะหน้า

3. ในขั้นตอนการหลังการถ่ายภาพ พบว่าแนวทางทอนสีที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้น แต่ในกระบวนการจริงพบว่าภาพถ่ายบางส่วนยังมีความแตกต่างของอุณหภูมิสี คอนทราสต์ และความเข้มของเงา ส่งผลให้ภาพรวมของเล่มยังขาดเอกภาพ ผู้วิจัยได้กลับมาทำการทบทวนแนวคิดเรื่อง Mood & Tone และปรับมาตรฐานการแต่งสีให้มีความสม่ำเสมอมากขึ้น

4. ในขั้นตอนการผลิตชิ้นงาน พบว่าขั้นตอนการพิมพ์ พบข้อผิดพลาดบางประการ เช่น การตรวจสอบสีที่อาจแตกต่างจากหน้าจอ การจัดวางขอบตัดตก และรายละเอียดเล็กน้อยภายในเล่ม ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการเพิ่มความรอบคอบและการตรวจสอบหลายรอบก่อนเข้าสู่กระบวนการผลิต

ข้อเสนอแนะ

โดยสรุป หนังสือภาพมีศักยภาพสูงทั้งด้านคุณภาพภาพถ่ายและความละเอียดของข้อมูล หากมีการพัฒนาด้านโครงสร้างการเล่าเรื่อง ความสม่ำเสมอของโทนภาพ และการจัดวางองค์ประกอบให้มีเอกภาพ จะช่วยยกระดับผลงานให้มีความสมบูรณ์ทั้งเชิงเนื้อหาและศิลปะมากยิ่งขึ้น ควรนำหนังสือภาพสารคดีเชิงศิลปะฉบับนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยสามารถใช้เป็นสื่อกลาง บูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ หรือศิลปะ เพื่อใช้ภาพถ่ายถ่ายทอดเรื่องราวและเป็นจุดเริ่มต้นในการตั้งคำถาม กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้พลวัตทางสังคมและเข้าใจอัตลักษณ์ของชุมชนเยาวราชได้อย่างลึกซึ้ง

เอกสารอ้างอิง

- นรุทธิ์ คุปต์ธนโรจน์. (2558). *ย่านไชน่าทาวน์เยาวราช: พื้นที่การนำเสนออัตลักษณ์เชิงซ้อนของวัฒนธรรมความเป็นจีนในสังคมไทยร่วมสมัย*. (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD).
- Barthes, R. (1981). *Camera lucida: Reflections on photography* (R. Howard, Trans.). Hill and Wang.
- Cohn, N. (2019). *Visual narratives and the mind: Comprehension, cognition, and learning*. In D. M. Beck & K. D. Federmeier (Eds.), *Psychology of learning and motivation*. (Vol. 70, pp. 97-127). Academic Press.
- DDproperty. (2562). *รู้จักย่านเยาวราชแบบเจาะลึก*. DDproperty AreaInsider.
- Lewis, M. (2023). *Transcending visuals: The importance of storytelling in photography*. ProGrade Digital.
- McLeod, S. (2025, 10 พฤศจิกายน). *Likert scale questionnaire: Examples & analysis*. Simply Psychology.
- MIBLART. (2024). *Illustrated book cover design process and examples*. Miblar Blog.
- PEPELT. (n.d.). *What is a picturebook? Picturebooks in European Primary English Language Teaching*.